

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2521 จัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการศึกษาทางไกล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนทุกคนในทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานแล้วและผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระบบปิด ให้ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการศึกษาทางไกลนั้น ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ไปยังผู้เรียนโดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองอยู่ที่บ้านหรือที่ทำงานโดยไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียนที่มหาวิทยาลัย สื่อที่มหาวิทยาลัยใช้ในการถ่ายทอดความรู้ นั้นเป็นสื่อประสม ซึ่งประกอบด้วยสื่อหลายชนิด การใช้สื่อประสมในระยะแรกของการเปิดการเรียน การสอนนั้น มหาวิทยาลัยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก และมีรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง ซีดี วีซีดี การสอนเสริมและการฝึกปฏิบัติเป็นสื่อเสริม ในระยะต่อมามหาวิทยาลัย ได้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ เช่น การใช้ e-learning

มหาวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนโดยรับนักศึกษารุ่นแรกในปี พ.ศ. 2524 รับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีใน 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวิทยาการจัดการ ต่อมา ได้ขยายสาขาวิชาขึ้นเรื่อย ๆ จนเปิดสอน 12 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ วิทยาการจัดการ เศรษฐศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มนุษยนิเวศศาสตร์ นิเทศศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากเปิด สอนในระดับปริญญาตรีแล้ว ในปี พ.ศ. 2536 มหาวิทยาลัยเริ่มเปิดสอนในระดับปริญญาโท โดยเริ่มที่ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ก่อน ต่อมาได้ขยายไปยังสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น สาขาวิชาวิทยาการจัดการ ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ จนปัจจุบันมีครบทั้ง 12 สาขาวิชา และในปี พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยเริ่มเปิดสอนระดับปริญญาเอก โดยเริ่มที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์อีกเช่นกัน ต่อมาได้ขยายไปอีกหลายสาขาวิชาเช่น นิเทศศาสตร์ เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ วิทยาการจัดการ และศิลปศาสตร์ และกำลังขยายไปยังสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย

การจัดการศึกษาด้วยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้น มีความคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่น ๆ ในทุกภูมิภาคของโลก กล่าวคือ ความรู้และมวล ประสบการณ์ต่าง ๆ จะถูกถ่ายทอดไปยังนักศึกษาโดยผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นการจัดการศึกษา ให้แก่กลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก และกลุ่มเป้าหมายมีความหลากหลายทั้งในด้านอายุ อาชีพ ความ

สนใจ พื้นฐานความรู้ ถิ่นที่อยู่อาศัย ดังนั้นการดำเนินการทุกด้านต้องเป็นระบบและเอื้อต่อผู้เรียนซึ่งมีจำนวนมาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมุ่งเน้นในคุณภาพของการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยปิดอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผลลัพธ์หรือผลผลิตของการจัดการศึกษามีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมและสามารถเทียบเคียงได้กับมหาวิทยาลัยในระบบชั้นเรียน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงต้องมีการติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งระบบ ทั้งในด้านหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ด้านสื่อสำหรับถ่ายทอดความรู้ให้มีความทันสมัยและเอื้อประโยชน์แก่ผู้เรียนที่เรียนด้วยตนเองได้มากที่สุด ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมบริการการศึกษาที่จะช่วยเหลือผู้เรียน ด้านแหล่งความรู้สนับสนุนการเรียน ด้านการวัดประเมินผลและด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น ในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษานั้น หากได้มีการศึกษาเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่นๆ ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันหรือที่มีบริบทใกล้เคียงกันเช่น มหาวิทยาลัยเปิดแห่งมาเลเซีย มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศฟิลิปปินส์ มหาวิทยาลัยเปิดแห่งเวียดนาม มหาวิทยาลัยเทอร์บูกาแห่งอินโดนีเซีย ก็ย่อมจะเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาในระบบมหาวิทยาลัยเปิดนั้นเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเปิดโอกาสทางการศึกษาในกับผู้เรียนที่อาจจะไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนในระบบมหาวิทยาลัยปิด แต่อย่างไรก็ตาม คุณภาพของการศึกษาก็ต้องรักษาไว้ในระดับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คือ ระบบการวัดผลการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับในสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศด้วยเช่นกัน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำนึงถึงความสำคัญของการวัดผลการศึกษาเช่นกัน โดยที่ผ่านมา สำนักทะเบียนและวัดผลได้ดำเนินการจัดการสอบ วัดผลและประเมินผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยมาโดยตลอดตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัย แต่ด้วยเวลาที่ผ่านมามีเกือบ 40 ปี ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย มีการวัดผลจากคะแนนสอบและคะแนนกิจกรรม การฝึกปฏิบัติ เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมินผลทั้งสิ้น ปัจจุบันระบบการจัดการผลิตข้อสอบหรือวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบทำได้ง่ายมากขึ้น ช่องทางในการจัดสอบอาจมีมากยิ่งขึ้น และในเวลาเดียวกัน มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ไปอย่างไร ในรูปแบบใดบ้าง และรวมทั้งความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอน และการสอบ ยังคงมีความต้องการเหมือนเดิมหรือมีความต้องการที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมบ้างหรือไม่ ในขณะที่หลายๆมหาวิทยาลัยกำลังเผชิญกับปัญหาการลดลงของจำนวนนักศึกษา มสธ.ก็กำลังเผชิญกับปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงต้องคำนึงถึงปัญหาต่างๆ เช่นปัญหาจุดคุ้มทุนในการจัดสอบ การที่มหาวิทยาลัยมีสนามสอบกระจายไปทุกจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษา ในขณะที่ปัจจุบันนักศึกษาในแต่ละสนามสอบมีจำนวน

ลดลงอาจไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสมอีกต่อไป หรือการเปิดชุดวิชาจำนวนมากแต่มีผู้ลงทะเบียนสอบน้อยทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแบบทดสอบต่อฉบับสูงขึ้น ปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาให้ชัดเจนว่ารูปแบบการประเมินผลการศึกษาที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใช้อยู่ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องตรงกับรูปแบบที่เหมาะสมที่ควรจะเป็นและมีประสิทธิภาพมากที่สุด และคณะผู้วิจัยสนใจว่ารูปแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีจุดแข็ง จุดอ่อน ในประเด็นใดบ้าง

เพื่อปรับปรุงหรือส่งเสริมให้รูปแบบการประเมินผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และในเวลาเดียวกัน คณะผู้วิจัยสนใจจะศึกษาโอกาสและอุปสรรคหรือภัยคุกคามที่รูปแบบการประเมินผล การศึกษานี้อาจมีหรือได้รับ ซึ่งจะต้องหาทางป้องกันหรือลดโอกาสที่จะเกิดลง และผลของงานวิจัยนี้จะนำไปสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับมหาวิทยาลัย University of the Philippines Open University ประเทศฟิลิปปินส์ มหาวิทยาลัย Open University Malaysia ประเทศมาเลเซีย มหาวิทยาลัย Universitas Terbuka ของประเทศอินโดนีเซีย และมหาวิทยาลัย Hanoi Open University ของประเทศเวียดนาม เพื่อเป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางมากขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการวัดและการประเมินผลการศึกษาของ มสธ.
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) การวัดและการประเมินผลการศึกษาของ มสธ.
- 2.3 เพื่อศึกษาทิศทางของระบบการวัดและการประเมินผลการศึกษาของ มสธ. ในช่วงปี 2561-2565
- 2.4 เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการวัดและประเมินผลการศึกษาที่ทำหายของ มสธ. ในช่วงปี 2561-2565
- 2.5 เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการวัดและประเมินผลการศึกษาที่ทำหายของ OU5

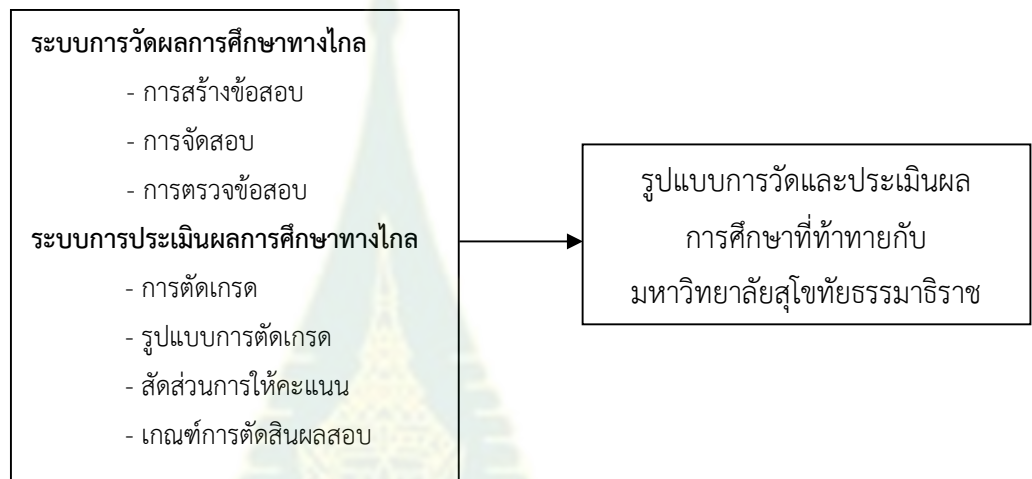
3. ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องจากทุก ๆ ขั้นตอนของการวัดและประเมินผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เช่น อาจารย์ผู้ออกข้อสอบ อาจารย์นักวัดผล บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแบบทดสอบ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสอบ

กรรมการคุมสอบ นักศึกษา ฯลฯ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลจากภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากที่กล่าวมาสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

5.1 รูปแบบการวัดและการประเมินผลการศึกษา หมายถึง วิธีการวัดและการประเมินผล การเรียนจากผลงานหรือผลการสอบที่ผู้เรียนทำได้

5.2 การศึกษาระบบเปิด/ทางไกล หมายถึง การศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยที่ผู้สอน กับผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน

5.3 ความท้าทาย หมายถึง แรงผลักดันต่าง ๆ เช่น แรงผลักดันจากความก้าวหน้าด้าน เทคโนโลยีที่มีผลต่อระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชใน อนาคต

5.4 การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats): SWOT หมายถึง วิธีการในการศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจุบันของรูปแบบการวัด และการประเมินผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

5.5 การสังเคราะห์รูปแบบ หมายถึง กระบวนการในการนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพแวดล้อมของรูปแบบการวัดและการประเมินผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มาหาข้อสรุป

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ได้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคหรือภัยคุกคามของรูปแบบการวัดและการประเมินผล การศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิด/ทางไกลคืออะไร นำผลการวิจัยไปปรับวิธีการวัดและการประเมินผลการศึกษาให้เหมาะสม ทั้งในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่มีระบบการเรียนการสอนคล้ายคลึงกัน

6.2 ได้แนวทางในการวัดและการประเมินผลการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

6.3 ได้รูปแบบการวัดและการประเมินผลการศึกษาที่ทำหายทั้งของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและ OU5

